

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Шанковського Андрія Зіновійовича «Корекція тілобудови студентів в
процесі фізичного виховання з урахуванням стану їх постави»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного
виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура,
фізичне виховання різних груп населення

Актуальність обраної теми дисертації. Відповідно до сучасних уявлень поєднання безлічі індивідуальних морфологічних ознак у єдиному організмі кожної людини зумовлює анатомічну та фізіологічну неповторність. В античній Греції «ідеал тілесності» поступово елімінував від ідеї фізичної сили до ідеї краси. Навіть Боги в Гомера красиві не духовною силою, а своїм тілом. Якщо Геракл уособлює силу, то Аполлон, як божество, символізує силу краси людської тілесності. Красу зовнішнього вигляду людини багато в чому визначає тіло будова, яка є однією з характеристик фізичного розвитку, що дає об'єктивне уявлення щодо просторової організації морфологічних складових організму людини, пропорції, конституційних особливостей тіла. Відповідно до сучасних уявлень, тілобудова має виражені статеві, вікові та індивідуальні особливості і з системних позицій може розглядатись як взаємозалежна та взаємозумовлена сукупність морфофункціональних компонентів тіла людини.

Мета та основні завдання Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація» (Указ Президента України від 09.02.2016 р. № 42/2016) передбачають розроблення комплексу показників для оцінки рівня фізичного здоров'я різних груп населення; формування ціннісного ставлення юнацтва та молоді до власного здоров'я, покращення фізичного розвитку та фізичної підготовленості з урахуванням вимог майбутньої професійної діяльності.

Згідно з думкою багатьох представників вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки, фізичне виховання традиційно й обґрунтовано визнається

найважливішим чинником дієздатності студентської молоді, ефективним засобом формування її здоров'я та підготовки до активної життєдіяльності й майбутньої високопродуктивної праці.

У спеціальній науковій літературі зафіксовано значний досвід вивчення проблеми корекції тілобудови студентської молоді в процесі фізичного виховання. В той же час, незважаючи на інтенсивні багатofакторні дослідження корекції тілобудови студентської молоді у процесі фізичного виховання, вирішенню завдань її корекції з урахуванням рівня стану біогеометричного профілю їх постави та з використанням засобів атлетичної гімнастики приділено недостатньо уваги.

Дисертаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» на 2013–2017 рр. і є фрагментом дослідження на тему «Фізичне виховання різних груп населення в системі засобів підвищення якості життя та рівня рекреаційної активності» (номер державної реєстрації 0113U002430) та з 2018 р. є фрагментом дослідження на тему «Теоретико-методичні основи диференційованого фізичного виховання в дошкільних закладах освіти, школах і позашкільних установах та ВНЗ» (номер державної реєстрації 0116U003890).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Основні положення дисертації у повній мірі викладені у 12 публікаціях. Результати дисертаційного дослідження пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських конференціях, у різних закладах вищої освіти України. Вивчення публікацій за темою дисертації свідчить про те, що в опублікованих працях автора у повній мірі висвітлено результати дисертаційного дослідження.

Автором належним чином визначено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, яким відповідають адекватно підібрані методи науково-

педагогічного пошуку, що уможливили наукове обґрунтування теоретичних положень. Предмет, мета, завдання дослідження вдало визначають процес наукового пошуку, який послідовно здійснив дисертант з урахуванням того, що зроблено іншими дослідниками у вирішенні означеної проблеми. Обґрунтованість наведених у роботі положень, висновків, рекомендацій зумовлена тим, що здобувач адекватно використав різноманітні сучасні методи наукових досліджень.

Дисертація характеризується глибоким розкриттям досліджуваної проблеми, самостійністю у підходах до їх висвітлення.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (327 найменувань), 14 додатків. Загальний обсяг роботи становить 288 сторінок. Дисертація містить 55 таблиць та 30 рисунків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність досліджуваної теми, показано зв'язок роботи з науковими планами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, їх впровадження в практику, зазначено особистий внесок здобувача в спільно опубліковані праці, наведено інформацію про апробацію роботи та вказано кількість публікацій автора за темою дисертації.

У **першому розділі «Теоретико-методичні підходи до корекції тілобудови студентів у процесі фізичного виховання»** виконано теоретичний аналіз науково-методичної та спеціальної літератури, здійснено систематизацію і узагальнення даних наукових джерел із проблеми дослідження. Опрацьовано інформацію щодо впровадження інноваційних технологій в процес фізичного виховання студентської молоді. Представлено характеристику тілобудови студентської молоді на сучасному етапі. Проаналізовано підходи, програми, технології, спрямовані на корекцію тілобудови студентів в процесі фізичного виховання. Розкрито організаційно-методичні умови та підходи до організації процесу фізичного виховання

студентської молоді з різними типами постави.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» наведено методи, етапи дослідження та відомості про контингент учасників дослідження.

Дисертаційна робота виконувалася у період з 2014 р. по 2018 р. в чотири етапи.

У третьому розділі «Характеристика морфофункціональних особливостей студентів з різними типами тілобудови в процесі фізичного виховання» представлено дані констатувального експерименту, в якому взяли участь 208 студентів ПВНЗ «Галицька академія», які, згідно з даними медичних карт, належали до основної медичної групи.

Встановлено, що на кожному курсі більшість студентів мають мезоморфний соматотип (на 1-му курсі 63,41 %, 58,82 % на 2-му курсі, 60,08 % на 3-му курсі, 60,38 % на 4-му курсі). Разом з тим встановлено, що 14,63 % студентів 1-го курсу, 15,69 % – 2-го курсу, 15,87 % – 3-го курсу та 18,87 % 4-го курсу було віднесено до екоморфного соматотипу. Отримані дані свідчать про такий розподіл студентів, віднесених до ендоморфного соматотипу: 21,95 % – 1-й курс, 25,49 % – 2-й курс, 19,05 % – 3-й курс, 20,75 % – 4-й курс.

З метою вивчення особливостей постави студентів залежно від їх тілобудови автором було долучено осіб 1-го і 2-го курсів ($n = 190$). У процесі проведення аналізу типів постави встановлені її порушення в осіб усіх курсів навчання, що підтверджено й засвідчено лікарем-ортопедом.

Розподіл студентів 1-го курсу за типом постави засвідчив, що нормальна постава спостерігалась у 11,76 % студентів екоморфного соматотипу, по 11,76 % припало на студентів із круглоувігнутою та плоскою спиною, 29,41 % – на осіб із круглою спиною, 35,29 % зафіксовано досліджуваних зі сколіотичною поставою. Серед студентів мезоморфного соматотипу нормальна постава спостерігалась у 27,45 %, 9,80 % мали круглу спину, 33,33 % припало на студентів із круглоувігнутою спиною, 15,69 % – на осіб зі

сколіотичною поставою, а в 13,73 % зафіксована плоска спина. У студентів ендоморфного соматотипу максимальна частка мала круглу спину – 41,67 %. Водночас 20,83 % мали нормальну поставу, 12,50 % – круглоувігнуту спину, 16,67 % – плоску спину, а у 8,33 % виявилась сколіотична постава.

Дисертантом встановлено, що, залежно від тіло будови, рівень стану біогеометричного профілю постави студентів має певні особливості. У 47,06 % студентів 1-го курсу екторморфного соматотипу рівень стану біогеометричного профілю постави був низьким, у 47,06 % – середнім, і тільки у 5,88 % – високим. Згідно з отриманими даними студенти мезоморфного соматотипу мали такий розподіл за рівнем стану біогеометричного профілю постави: 33,33 % – низький рівень, 56,86 % – середній та 9,80 % – високий рівень. Варто вказати, що з високим рівнем досліджуваного показника були виключно студенти з нормальною поставою. Доцільно зазначити, що з низьким рівнем стану біогеометричного профілю постави серед студентів ендоморфного соматотипу була максимальна частка – 50,00 %, проте серед них зафіксовано на 6,62 % більше з високим рівнем стану біогеометричного профілю постави, аніж у представників екторморфного соматотипу.

У ході констатувального експерименту автором встановлено показники фізичної підготовленості студентів залежно від їх тілобудови та типу постави. Так, наприклад, у студентів 1-го курсу мезоморфного соматотипу з нормальною поставою виявлено більш високі показники, аніж у студентів із порушеннями постави:

- гнучкість хребта, рухливість кульшових суглобів та еластичність підколінних сухожилів у студентів із порушеннями постави, на відміну від студентів з нормальною поставою, мали нижчі показники на 36,84 % у студентів із плоскою спиною та сколіотичною поставою і на 57,89 % у студентів з круглоувігнутою та круглою спиною;

- силова витривалість м'язів тулуба студентів із нормальною поставою була вищою на 30,43 % порівняно зі студентами з плоскою спиною та на

44,57 % порівняно зі студентами з круглою спиною.

У четвертому розділі «Обґрунтування та розробка технології корекції тілобудови студентів з урахуванням рівня стану біогеометричного профілю постави у процесі фізичного виховання» представлені дані формувального експерименту.

На підставі даних констатувального експерименту дисертантом обґрунтована й розроблена технологія корекції тілобудови студентів в процесі фізичного виховання з урахуванням рівня стану біогеометричного профілю постави, яка базується на структурних компонентах: організаційному, діагностичному, методичному, контрольно-корекційному, інформаційному та результативному. Технологія складається з підготовчого, корекційного, підтримувального етапів, включає 5 блоків фізичних вправ та інформаційно-методичну систему «Perfectum corpus».

Розроблена мультимедійна інформаційно-методична система «Perfectum corpus» призначена для підвищення рівня теоретичних знань та мотивації студентів до занять фізичними вправами. Змістом вищезазначеної системи є структурований обсяг знань, котрі складаються з попередньо відібраного матеріалу у вигляді окремих модулів. Теоретичний модуль «Корисно знати» включає таку інформацію: «Здоровий спосіб життя», «У здоровому тілі здоровий дух», «Моніторинг». Модуль "Практика" включає інформацію щодо використання засобів атлетичної гімнастики з урахуванням типу тілобудови і стану біогеометричного профілю постави студентів. Бонусний модуль мультимедійної інформаційно-методичної системи включає: «Цікаві відео», «Інтернет-ресурси», «Види рухової активності».

Оцінка результатів впровадження запропонованої технології проводилася дисертантом відповідно до критеріїв ефективності. Результати формувального експерименту підтвердили доцільність розробленої авторської технології.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлено три групи даних: ті, які підтверджують, доповнюють наявні

розробки та абсолютно нові результати з проблеми дослідження, що окреслюють ступінь вирішення завдань дисертаційної роботи.

Автореферат відповідає змісту дисертації і відображує головні положення роботи.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що:

- уперше теоретично обґрунтовано та розроблено структуру і зміст технології корекції тілобудови студентів з урахуванням рівня стану біогеометричного профілю постави у процесі фізичного виховання, яка базується на структурних компонентах: організаційному, діагностичному, методичному, контрольно-корекційному та результативному, єдність яких надає технології цілісності й завершеності. Технологія складається з трьох етапів та включає інформаційно-методичну систему «Perfectum corpus»;

- уперше визначено показники рівня стану біогеометричного профілю постави студентів із різною тілобудовою й типами постави.;

- уперше визначено факторну структуру показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості, тілобудови та стану біогеометричного профілю постави;

- уперше науково обґрунтовано підходи до організації занять з атлетичної гімнастики для студентів з різними типами та рівнем стану біогеометричного профілю постави у процесі фізичного виховання.

Практична значущість дисертаційної роботи полягає в можливості широкого застосування її теоретичних положень і методичних розробок у процесі організації занять із фізичного виховання студентів. Використання розробленої технології корекції тілобудови студентів з урахуванням рівня стану біогеометричного профілю їх постави на основі використання засобів атлетичної гімнастики у процесі фізичного виховання дозволило вирішити проблему поліпшення стану скелетно-м'язової системи студентської молоді.

Фактичний матеріал, представлений у роботі та зроблені на його основі узагальнення та висновки мають значення для вдосконалення процесу фізичного виховання у ЗВО. Результати досліджень впроваджено в

навчальний процес кафедри фізичного виховання ПВНЗ «Галицька академія»; кафедри фізичного виховання ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»; кафедри фізичного виховання Рівненського державного гуманітарного університету для гуманітарних факультетів; кафедри фізичного виховання Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; кафедри фізичного виховання Сумського національного аграрного університету; кафедри фізичного виховання ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»; кафедри фізичного виховання Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Упровадження підтверджено відповідними актами.

Зауваження та дискусійні питання щодо змісту дисертації:

1. На нашу думку у вступі дисертаційної роботи необхідно було би більше уваги звернути на досвід роботи англомовних фахівців.

2. В підрозділі 1.1. «Інноваційні технології в процесі фізичного виховання студентської молоді» велику інформацію щодо використання інформаційних технологій в процесі фізичного виховання логічно було би описати окремим підрозділом, так як в подальшому дисертант в авторській технології використовує інформаційно-методичну систему «Perfectum corpus».

3. В підрозділі 1.2 «Характеристика тілобудови студентської молоді на сучасному етапі», на нашу думку, зайве представлений фактологічний - цифровий матеріал.

4. Медико-біологічні методи дослідження були представлені антропометричним методом, фотозйомкою та аналізом постави, візуальним скринінгом стану біогеометричного профілю постави. Хотілося би почути від дисертанта, чому зі всього спектру підходів визначення типу тіло будови був використаний саме індекс Піньє?

5. У Розділі 2 ряд загальновідомих методів представлені надто детально.

6. Автором було виявлено, що з поміж обстежених студентів 1-го курсу 14,63 % відносяться до екоморфного соматотипу, 63,41 % – до мезоморфного,

а 21,95 % – до ендоморфного соматотипу. Дані експерименту показали, що практично аналогічним був розподіл студентів 3-го і 4-го курсів. Як дисертант може прокоментувати дані результати і як отримані дані узгоджуються з дослідженнями інших фахівців?

7. Здобувачем було встановлено, що у обстежених студентів 1-го курсу по 23,91 % мають кругло-увігнуту спину, 21,74 % – круглу спину, 22,83 % – нормальну поставу, 14,13 % – плоску спину, а 17,39 % – сколіотичну поставу. Цікавить думка здобувача щодо проблеми кількості студентів зі збільшеним фізіологічним вигином хребта?

8. Дисертантом було виявлено, що у 47,06 % студентів екоморфного типу рівень стану біогеометричного профілю постави був низьким, у 47,06 % – середнім, а у 5,88 % – високим. Студенти мезоморфного типу мали наступний розподіл за рівнем стану біогеометричного профілю постави: 33,33 % – низький, 56,86 % – середній, а 9,8 % – високий рівень. Як здобувач може прокоментувати такий низький відсоток студентів з високим рівнем стану біогеометричного профілю постави?

9. У своїй роботі дисертант вказує, що аналіз уніполярного фактора доводить, що збільшення рівня біогеометричного профілю постави студентів у фронтальній площині статистично значуще впливає на збільшення рівня біогеометричного профілю їх постави у сагітальній площині та обумовлює підвищення загального рівня біогеометричного профілю постави. Як цей висновок було реалізовано здобувачем в авторській технології?

10. Додаткового пояснення вимагає розподіл фізичних вправ для підвищення рівня стану біогеометричного профілю постави відповідно до визначених типів порушення постави студентів.

Питання, які виникли при ознайомленні та аналізі дисертаційної роботи не несуть принципової спрямованості і не знижують позитивної оцінки наукової праці, а більше відносяться до побажань і дискусії.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. За актуальністю порушеної проблеми, новизною отриманих результатів та

практичним значенням дисертація Шанковського Андрія Зіновійовича «Корекція тілобудови студентів в процесі фізичного виховання з урахуванням стану їх постави» відповідає вимогам п.11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Рецензент:

доктор наук з фізичного виховання

та спорту, доцент, завідувач кафедри спортивної медицини

Національного університету фізичного

виховання і спорту України

С.М. Футорний

Підпис С.М. Футорного засвідчую,

проректор

з науково-педагогічної роботи НУФВСУ

О.В. Борисова

Відгук отримано 17.10.2018 р.
ЛСБт